

Tartu Ülikool
Psühholoogia instituut

Elis Randma

ELUKÄIGUTEOORIA JA PARTNERI VALIK

Seminaritöö

Juhendajad: Kenn Konstabel, PhD
Toivo Aavik, PhD

Läbiv pealkiri: Elukäiguteooria ja partneri valik

Tartu 2014

Sisukord

Kokkuvõte	3
Sissejuhatus	4
Elukäiguteooria	4
Elukäigustrateegiad	4
Inimese elukäiguteooria	5
K-faktor	5
Partnerivaliku strateegiad	6
Seksuaalkäitumise inter- ja intraseksuaalsed erinevused	7
Seminaritöö hüpoteesid.....	8
Meetod	8
Valim.....	8
Mõõtmisvahendid	9
Elukäigu strateegia	9
Partneri valik	9
Protseduur	10
Andmetöötlus	10
Tulemused	10
Arutelu ja järeldused.....	14
Kasutatud kirjandus	17
Lisad	

Kokkuvõte

Käesoleva uurimuse eesmärgiks oli hinnata elukäiguteooriast lähtuvalt sugudevahelisi erinevusi partnerivaliku strateegiate, elukäigustrateegiate (K-faktori) ja seksuaalpartnerite arvu vahelisi seoseid. Lähtuti teemakohase kirjanduse baasil koostatud hüpoteesist, et K-faktor on seotud partnerivaliku strateegiate ja seksuaalpartnerite arvuga ning esineb sugudevahelisi erinevusi nii K-faktori skooris (elukäigustrateegiates) kui ka partnerivaliku strateegiate eelistustes. Uurimus viidi läbi 103 18-24 aastase isiku tulemustele tuginedes. Osalejad täitsid enesekohaseid küsimustikke, mis käsitlesid erinevaid elukäigustrateegia tahke ning lühi- ja pikaajalise partnerivaliku eelistusi. Tulemustest ilmnas, et võrreldes naistega eelistavad mehed lühiajaliste seksuaalsuhete strateegiaid (S-SOI) suuremal määral. Pikaajaliste seksuaalsuhete strateegiate (L-SOI) eelistuste osas sugudevahelisi erinevusi ei leitud. Samuti ei leidnud kinnitust seos sooliste seksuaalsuhete tüübi eelistuste ja K-faktori skooride erinevuste ega ka seksuaalpartnerite arvu ja K-faktori skoori vahel. Vajalikud on edasised kohandatud uurimused.

LIFE HISTORY THEORY AND MATING ORIENTATION

Abstract

This study aimed to assess gender differences in Life History Theory based on the relationship between mating orientation strategies (MOS), life history strategies (K-factor) and the sexual partners' amount. We hypothesised that the K-factor is related to the MOS and to the sexual partners' amount and gender differences in the K-factor score and in preferences of MOS exist. The study relied on 103 participants' results who completed self-reported questionnaires about various aspects of life history strategies and short-and long-term MSO preferences. The results showed that compared with women, men prefer short-term sexual strategies. Gender differences for long-term MOS preferences were not found. No links between gender differences in mating orientation and K-factor scores nor between the number of sexual partners and K-factor scores were found. Further adjusted research is needed.

Sissejuhatus

Antud seminaritöö eesmärgiks on uurida erineva elukäigustrateegiaga inimeste sotsio-seksuaalse käitumise eelistusi võrreldes töö raames läbiviidud uurimuse tulemusi hulga varasemate välismaiste uuringute tulemustega, kuna teadaolevalt ei ole seni uuritud ega hinnatud kõnealust teemat Eesti valimil. Käesolev töö – elukäiguteooria (ingl *Life History Theory*) ja partneri valik (ingl *Mating Orientation* või *mating effort*) – on üks kuuest alajaotusest suurema teema – inimese elukäiguteooria ja selle seosed interpersonaalse agressiooni ja muude muutujatega – koosseisus. Uurimuse jaoks vastasid 18-24 aastased isikud 2012. aasta märtsi ja aprilli kuu jooksul antud uurimuse läbiviimise jaoks eesti keelde adapteeritud küsimustikele internetikeskkonnas eFormular.

Seminaritöö käigus sooviti leida vastuseid järgnevatele küsimustele:

- kas leidub interseksuaalseid erinevusi partnerivaliku strateegiate eelistustes;
- kas interseksuaalsed erinevused partnerivaliku strateegiate eelistustes on seletatavad kasutatavate elukäigustrateegiatega erinevusega ehk K-faktori skooriga ning
- kuidas on seotud K-faktor ja seksuaalpartnerite arv.

Elukäiguteooria

Evolutsiooniline psühholoogia üritab seletada isiksuseomadusi otstarbekate kohanemustena, mis on kujunenud loodusliku valiku tulemusel (Allik, Realo & Konstabel, 2003).

Elukäiguteooria on evolutsioonilisest bioloogiast arenenud teooria, mis kirjeldab bioenergeetiliste ja materiaalsete ressursside strateegilist jaotamist kohastumuse erinevate komponentide vahel (Figueredo et al., 2006). Elukäiguteooria järgi on organismide käsutuses vaid piiratud hulk ressursi, mille jaotamine eeldab kompromisse ja sunnib organismi seeläbi võimalike kulutamiskiiside suhtelise väärtuse osas otsuseid tegema (Buss, 2005). Suurimad ressursi jaotamise kompromissid elukäiguteooria seisukohalt on: somaatiline vs reproduktiivne jõupingutus; oleviku vs tuleviku reproduktsioon; järeltulijate kvantitatiivsus vs kvalitatiivsus ning paaritumine vs vanemlik hool (Gladden, Sisco & Figueredo, 2008).

Elukäiguteooria pakub raamistikku, mis hoolimata kompromissidest näitab, kuidas organismid peaksid jaotama piiratud ressursse (nt toit, aeg, energia) erinevate funktsioonide (nt partneri leidmine, järglaste saamine, nende eest hoolitsemine) peale viisil, et see maksimeeriks nende kohasust (Buss, 2005). Kõnealustest funktsioonidest üks on sigimine.

Elukäigustrateegiad. Valikud, mille järgi erinevat liiki organismid oma ressursse jagavad,

jaotab nad kiirete ja aeglase strateegiatega liikideks, mida kirjeldavad vastavalt r ja K taktikad (Figueredo, Baca & Woodley, 2012). Elukäiguteooria järgi on tegu varieeruvaid sündimus-käitumuslikke mustreid esindava r-K kontiinumiga, mis seob pöördeliselt selliseid elukäigu tunnuseid nagu viljakus ja vanemlik investeering (Figueredo et al., 2006). Kirjandusest lähtuvalt iseloomustab elukäiguteooria r-valikulise taktikaga (ehk kiire elukäigustrateegiaga) klastreid kõrge reprodutseerimise määr, väikene vanematepoolne investeering ja üpriski lühike eluiga; K-valikulise taktikaga (ehk aeglase elukäigustrateegiaga) klastritega seostuvad seevastu madal reprodutseerimise määr, kõrge vanemliku hoole investeering ja kõrge eluiga (Figueredo et al., 2006; Gladden et al., 2008). Pianca (1970) kirjeldab r-K kontiinumit kui kahte vastandlikku valikut, mille vahel tuleb organismil leida kompromiss. R-strateegiaga organisme iseloomustab ekstreemne kvantitatiivsus, K-strateegiaga organisme seevastu ekstreemne kvalitatiivsus (Pianca, 1970). On selge, et pole olemas täiesti r- või K-valikulisi organisme - elukäigustrateegia kujuneb olemasolevate ressursside jaotamisest erinevate ellujäämiseks ja reproduktsiooniks vajalike funktsioonide vahel.

Inimese elukäiguteooria

Inimeste puhul nimetatakse elukäiguteooriat diferentsiaal-K teooriaks (Figueredo et al., 2005). See tugineb r-K kontiinumile rõhutamaks, et võrreldes loomadega, asuvad inimesed kontiinumi K poolses otsas (Rushton, Buns & Hur, 2008). Meie seksuaalareng on aeglane, enamasti saadakse ainult üks või kaks järglast korraga ning imikute suremus on üsna madal, kuna vanemad investeerivad järglas(t)esse olulisel hulgal vanemlikku hoolt (Figueredo et al., 2006). Teooria loodi aitamaks süstematiseerida individuaalseid ja grupi erinevusi elukäikudes, sotsiaalses käitumises ning füsioloogilises funktsioneerimises (Figueredo et al., 2005).

Peale liikidevahelise varieeruvuse elukäigustrateegiates esineb inimeste puhul strateegiate valikul ka liigisiseseid erinevusi. Kuigi teiste liikidega võrreldes asuvad inimesed r-K kontiinumi K-poolses otsas, tunduvad ühed inimesed olevat rohkem K-strateegilised kui teised. Elukäiguteooriat on kasutatud ennustamiseks süstemaatiliselt kas ja kuidas individid varieeruvad liigisiselt r- ja K-valikuliste elukäigustrateegiate osas (Figueredo et al., 2007).

K-faktor. Elukäiguteooria prognoosib, et olulist osa inimese elukäigustrateegia käitumuslike ja kognitiivsete indikaatorite individuaalsest variatsioonist on võimalik seletada ühe ainsa latentse alusfaktori – K-faktoriga (Figueredo et al., 2007). Nende indikaatorite alla käib

variatsioon indiviidi suhete kvaliteedist vanematega, abikaasaga ning lastega; toetusest, mida indiviid saab ning annab sugulastele ja lähedastele; religioossusest; sotsiaalmajanduslikust staatusest ning keskkonna tajust (Figueredo et al., 2007). On demonstreeritud, kuidas mitmekülgne hulk elukäigu tunnuseid nagu seksuaal-, paljunemis-, sotsiaal- ja hoolitsuskäitumine kogunevad ühiseks elukäiku ("K") väljendavaks faktoriks, mis moodustab mitme muutujaga koordineeritud elukäigustrateegia mõõdestiku (Figueredo et al., 2005; Gladden et al., 2008). Figueredo jt (2005) leidsid oma uuringus, et erinevad elukäigustrateegia indikaatorid koonduvad mõistlikult ühele konstruktile, K-faktorile, mis toetab ennustust, et looduslik valik kombineerib teatud psühho-sotsiaalsed tunnused tähendusrikkaks funktsionaalseks kogumiks. See latentne muutuja K esindab aeglast elukäigustrateegiat (Figueredo et al., 2012), mille rakendajad inimesed r-K kontiinumist lähtudes on.

Partnerivaliku strateegiad. Nagu öeldud, on kõikide organismide, sh inimese, üheks funktsiooniks sigimine, mis kahesooliste liikide puhul eeldab vastassoost isendi olemasolu. Inimeste puhul saab sigimise asemel rääkida seksuaalsuhetest või partnerivaliku strateegiate eelistusest, kuna järglaste saamine ei ole ainuke põhjus vahekorda astumiseks. Seksuaalpartneri leidmiseks kulutavad inimesed vastavalt kasutatavale strateegiale erineval määral ressursse. Elukäiguteooriast lähtudes tähendab partneri valik inimese investeeritud energiat või ressursse potentsiaalse(te) seksuaalpartneri(te) ligi meelitamiseks ja/või olemasoleva(te) seksuaalpartneri(te)ga suhte hoidmiseks (Figueredo et al., 2005; Figueredo et al., 2007). Buss ja Schmitt (1993) leidsid, et meeste ja naiste seksuaalkäitumis-strateegiad erinevad keskkonnast tingitud kohanemistest. Smiler (2011) väitis, et kuigi nii mehed kui ka naised rakendavad lühi- ja pikaajalist seksuaalsuhete strateegiat, on meestel arenenud tugevam eelistus kasutada lühiajalist strateegiat, kuna see pakub neile evolutsioonilist eelist.

Partnerivaliku strateegia saab jagada kaheks: otsitakse kas pikaajalisi või lühiajalisi seksuaalsuhteid. Pikaajalised seksuaalsuhted iseloomustavad pigem K-strateegiat, lühiajalised seksuaalsuhted r-strateegiat. Lühiajaliseks seksuaalsuhteks ehk juhuseksiks võib pidada olukorda, mil isik astub seksuaalvahekorda partneriga, kellega tal ei ole püsisuhet. Uuringud on näidanud, et enamus seksuaalselt aktiivsetest inimestest on kogenud juhuseksi enne noorukiikka jõudmist (Lyons, 2009). Paljud seksuaalselt aktiivsed teismelised (ligi kolmandik) on kogenud vahekorda väljaspool püsisuhet (Manning et al., 2006). Seega võib järeldada, et märkimisväärne osa seksuaalselt aktiivsetest inimestest on mingil eluperioodil harrastanud lühiajalisi seksuaalsuhteid ning neid eelistanud pikaajalistele seksuaalsuhetele.

Tähelepanu tuleb pöörata ka asjaolule, et leidub praktiline erinevus seksuaalkäitumise eelistuste (motivatsioon töötada lühi- või pikaajalise seksuaalsuhte nimel) ja reaalse käitumise (kogetud seksuaalsuhete arv) vahel (Buss & Schmitt, 1993; Jackson & Kirkpatrick, 2007). Muuhulgas saavad sealjuures oluliseks soovitud omaduste esinemine partnerivalikul, vanemate/sugulaste mõju partnerivalikule ja intraseksuaalne konkurents (Buss & Schmitt, 1993). Kuigi tegu on huvipakkuva ja olulise aspektiga partnerivaliku strateegiate eelistuste uurimises, siis käesoleva uurimuse töömahtu silmas pidades sellele aspektile ei keskenduta.

Seksuaalkäitumise inter- ja intraseksuaalsed erinevused. Inimeste seksuaalkäitumist uurides tuleb silmas pidada ka interseksuaalseid ehk sugudevahelisi erinevusi. Lyons (2009) väidab, et senistest noorukite uuringutest tulenevalt alustavad poisid tüdrukutega võrreldes seksuaaleluga nooremas eas ning neil on suuremal arvul seksuaalpartnereid. Ta selgitab, et naistega võrreldes harrastavad mehed tõenäolisemalt lühiajalisi seksuaalsuhteid ning neil on ka keskmine lühiajaliste seksuaalsuhete arv suurem. Ka üliõpilaste seas läbi viidud uuringu tulemusena leiti, et meeste juhuslike seksuaalsuhete arv on naiste omast suurem (Grello, Welsh & Harper, 2006). Seksuaalstrateegia teooria järgi erinevad meeste ja naiste poolt kasutatavad partnerivaliku strateegiad evolutsiooniliste adaptatsioonide (nt partnerite kättesaadavus, viljakuse hindamine, kohene ja püsiv ressursside hankimine) tõttu (Buss & Schmitt, 1993). Ühe lahknevusena pühendavad mehed naistega võrreldes tunduvalt enam energiat lühiajalisele partnerivalikule, mis on seletatav sugudevahelise fundamentaalse asümmeetriaga vanemliku hoole minimaalses määras (Buss & Schmitt, 1993; Buss, 1998). Bussi (1998) järgi erinevad mehed ja naised universaalselt oma seksuaalse variatiivsuse ja pikaajalise partneri omaduste soovilt. Smiler (2011) väidab aga, et east olenemata on mehed ja naised seksuaalkäitumiselt pigem sarnased kui erinevad. Sama seisukohta toetab ka Pedersen, Putcha-Bhagavatula ja Milleri (2011) uuring, mille järgi ei oldud kooskõlas väitega, et meestel ning naistel on erinev partnerivaliku mehhanism. Pigem leiti vastupidist – seal, kus oletati suurt sugudevahelist erinevust (partnerivaliku eelistuste ja seksuaalkäitumise mustrid), leiti enam sarnasust.

Jonasoni, Koenigi ja Tosti (2010) järgi võivad elukäigustrateegiad avalduda mitte üksnes partnerivaliku strateegiates vaid ka isiksuseomadustes. Nende uuringu tulemused näitavad, et naiste üldiselt aeglasem elukäigustrateegia võib olla avaldunud toetavamate, interaktiivsemate ja valikulisemate sotsiaal- ning seksuaalsuhete läbi kui meestel. Võib öelda, et võrreldes naistega, kalduvad mehed kasutama pigem kiiremat elukäigustrateegiat, kuna meestel on

naistega võrreldes bioloogiliselt väiksem kohustus järglaste ees (Figueredo et al., 2006; Jonason et al., 2010). Kuigi tegu on partnerivaliku strateegiate seisukohalt tähelepanuväärse dimensiooniga, tuleb taaskord antud seminaritöö mahtu silmas pidades jätta see aspekt edasiste uurimuste tarbeks.

Seminaritöö hüpoteesid

Kuna tegu on laia ja diskussiooni pakkuva teemaga, on võimalusi eripalgeliste hüpoteeside püstitamiseks mitmeid. Käesoleva seminaritöö hüpoteesid on järgnevad:

- Mehed eelistavad lühiajalisi seksuaalsuhteid ja naised eelistavad pikaajalisi seksuaalsuhteid.
- Sugudevaheline erinevus seksuaalsuhete tüübi eelistustes on seletatav kasutatava elukäigustrateegia ehk K-faktori skooride erinevusega.
- Olenemata soost leidub negatiivne korrelatsioon seksuaalpartnerite arvu ja K-faktori skoori vahel.

Antud uurimuse puhul langetati valik loetletud hüpoteeside kasuks töö- ja ajamahu piiratuse tõttu, mis aga jätab kogutud andmete hulka arvestades võimaluse antud teema edaspidiseks täpsemaks ja sügavamaks uurimiseks.

Meetod

Käesolev töö on üks kuuest alajaotusest suurema teema – inimese elukäiguteooria ja selle seosed interpersonaalse agressiooni ja muude muutujatega – koosseisus, mille raames on valminud või on valmimisel mitu seminaritööd. Uurimuse viisid läbi Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonna tudengid Aet Leppik, Piret Pichen, Elis Randma, Kristi Reimets, Helena Landes, Hannes Kuchlbach.

Valim

Antud töö valimi moodustasid 18-24 aastased üliõpilased kõikvõimalikest Eestimaa kõrg- ja ülikoolidest. Enamik vastajatest olid TÜ tudengid, kellel oli võimalik saada uuringus osalemise eest vajalikke katsepunkte, ülejäänud läbiviijate isiklikud tuttavad. Valimi kriteeriumid võeti üle varasemate samateemaliste uuringute baasilt. Küsimustike vastuseid laekus 186 inimeselt, kellest 103 vastasid kõigile küsimustikele. Seega põhineb antud uurimus 103 osaleja andmetele, kellest 19 (18,4%) olid mehed ning 84 (81,6%) naised. 99% uuringus

osalejatest kõnelesid emakeelena eesti keelt, mille tõttu keelelist erinevust välja tuua ei saa.

Mõõtmisvahendid

Uurimuses kasutatud mõõtmisvahendid on osaliselt esmakordselt Eestis kasutusel.

Küsimustikke tõlkisid projekti läbiviijad ise osade kaupa, kontrolli teostasid juhendajad ning vastava osa eest mitte vastutavad uurimuse läbiviijad. Järgnevalt on kirjeldatud kasutatud küsimustikke.

Elukäigu strateegia. Elukäigustrateegiat kirjeldava K-faktori leidmiseks kasutati *Arizona Life History Battery* (ALHB) (Figueredo, 2007) lühiversiooni mini-K (Figueredo et al, 2006) (lisa 1). Mini-K on 20 küsimusega küsimustik, mis mõõdab erinevaid elukäigustrateegia tahke seitsmes valdkonnas (planeerimine ja järjekindlus, isa/ema suhete kvaliteet, perekondlik toetus, laiem sotsiaalne tugivõrgustik, intiimsuhted, altruism ja religioossus). Vastajad hindasid väite kehtivust 7-palli skaalal: „pole üldse nõus“ ... „absoluutselt nõus“. Kuigi iseseivalt kasutades on mini-K reliaablus ($\alpha=0,69$) (lisa 2) ALHB-ga võrreldes on mõnevõrra limiteeritum, on tema kasutamine eraldiseisva mõõdikuna täiesti aktsepteeritud.

Partneri valik. Seksuaalsuhete arvu ning lühi- või pikaajalise partnerivaliku hindamiseks kasutati multidimensionaalse sotsio-seksuaalsuse küsimustikku (*Multidimensional Sociosexual Inventory* ehk *MSOI*) (Jackson & Kirkpatrick, 2007) (lisa 3). Mitmemõõtmeline sotsio-seksuaalne küsimustik mõõdab sotsiaal-seksuaalseid suhteid avatud vastustena (numbriliste näitajatena). See koosneb kokku 33 küsimusest jagunenuna kaheks alaküsimustikuks, millest esimeses tuli vastata 13-le seksuaalkäitumist kirjeldavale küsimusele („Kui mitme vastassoost partneriga oled sa oma elu jooksul seksuaalvahekorras olnud?“, „Kui mitut nendest võiks pidada lühiajaliseks seksuaalsuhteks?“, „Kui mitme vastassoost partneriga sa ennustad ennast seksuaalvahekorras olevat lähema viie aasta jooksul?“) vabade kehtivate numbriliste vastustena, teises osas 20-le lühi- ja pikaajalise partnerivaliku eelistuse küsimusele („Seks ilma armastuseta on OK“, „Ma ei kaaluks kunagi kellegagi vaid lühiajalist või ühekordset seksuaalsuhet“) 7-palli süsteemis. Skaala vastused on vahemikus -3 kuni +3, kus -3 ei ole üldse nõus ja +3 kirjeldab täielikult. Küsimustikus esines ka negatiivseid väiteid, mis analüüsimisel ümber kodeeriti. Pööratud väited olid: 1, 8, 11, 12, 16, 18. Seminaritöö mahtu silmas pidades kasutati käesolevas uurimuses MSOI küsimustiku teise osa andmeid, et määrata vastajate partnerivaliku (lühi- ja pikaajaline partnerivalik ehk S-SOI ja L-SOI) strateegiate eelistusi. Küsimustiku esimesest poolest on uuringus kasutusel

üksnes seniste seksuaalpartnerite arv.

Protseduur

Küsimustikele vastamine toimus ajavahemikus 12.03. – 09.04.2012. Osalejad täitsid enesekohaseid küsimustikke internetikeskkonnas e-Formular. Kuna kõigi tööde näol on tegu osana suuremast uurimusest, oli ka kogu küsimustike-pakett väga mahukas, sisaldades 16 alaküsimustikku, kokku 835 küsimust. Tartu Ülikooli tudengitele pakuti vastama meelitamiseks ning motiveerimiseks küsimustiku täieliku täitmise eest vajaminevaid katsepunkte. Sealjuures oli oluline varjunime märkimine identifitseeriva faktorina. Uuringu sissejuhatavas osas informeeriti osalejaid ligikaudsest ajakulust. Küsimustikule vastamise lihtsustamiseks oli seda võimalik täita vastajale sobivate osade kaupa. Osalejatega hoiti ühendust e-kirjade teel, sealjuures saadeti meeldetuletuskiri TÜ tudengitele nädal enne vastamistähtaja saabumist. Isiklike tuttavate innustamine toimus vastavalt uurigu läbiviijate võimalustele. Küsimustike täitmisel saadud vastused registreeriti toorpunktidenäo vastamiskeskonnas, need seostati varjunimedega ning toorpunktide failide põhjal viidi läbi töötlus statistilise tarkvara abil.

Andmetöötlus. Kõigi katseisikute andmed laekusid vastamiskeskonnas esmalt koondfaili (*MS Excel* formaadis). Selle põhjalt arvutati vastavalt testide skoorimisjuhenditele ja –võtmetele koondskoorid. Andmete analüüsimiseks kasutati statistikaprogrammi SPSS (ingl *Statistical Package for Social Sciences*) 20.0, millega leiti korrelatsioonid ja nende olulisus ning võrreldi keskmisi t-testi abil.

Tulemused

Seminaritöö eesmärgiks oli selgitada sugudevahelisi erinevusi partnerivaliku strateegiate eelistustes ja nende erinevuste seost elukäigustrateegiatega kasutamise ja seost K-faktori ja seksuaalpartnerite arvu vahel.

Uurimaks meeste ja naiste vahelisi erinevusi partnerivaliku strateegiate eelistuste osas, viidi läbi sõltumatute muutujatega t-test (sõltumatud muutujad – mehed/naised; sõltuv muutuja – lühiajaline/pikaajaline seksuaalsuhe) (tabel 1). Nagu eelnevalt märgitud, selgus tulemustest, et küsimustikele vastanute sooline jaotus oli väga ebavõrdne – vastanute seas oli 19 meest ja 84 naist. Sellest johtuvalt on mõistetav, et standardhälbe järgi on naiste vastused võrreldes meeste vastustega mõlema strateegia eelistuste osas heterogeensemad. Keskmist standardviga

vaadates on ilmne, et naiste valimi tulemused on usaldusväärsemad kui meeste valimi tulemused, kuna valimi suurused erinevad üle nelja korra ning sealjuures on meeste valimi suurus väga väike. Antud valimite keskväärtuste järgi on näha, et mehed ja naised erinevad lühiajaliste seksuaalsuhete eelistuste osas suuremal määral kui pikaajaliste seksuaalsuhete eelistuste osas. Meeste hulgas on tulemused lühiajaliste seksuaalsuhete strateegiate eelistuste osas mõnevõrra kõrgemad kui naistel (meestel 4,61, naistel 3,53). Erinevused lühiajaliste seksuaalsuhete eelistustes on küll statistiliselt olulise tähtsusega ($p=.002$) ning tulemused toetavad seisukohta, et mehed eelistavad lühiajalisi seksuaalsuhteid enam kui naised, kuid käesolevas uurimustöös tuleb tõdeda, et valimigruppide suuruste erinevus võib siinjuures märgatavat mõju avaldada. Pikaajaliste seksuaalsuhete strateegiate eelistuse osas on naiste tulemused keskmiselt natukene kõrgemad kui meestel (naistel 5,75, meestel 5,26), kuid see vahe ei ole statistiliselt olulise tähtsusega ($p=.104$). Sellest tulemusest järeldub, et naised küll eelistavad mõne võrra rohkem pikaajalisi seksuaalsuhteid kui mehed, kuid sooliste erinevuste väljatoomine pikaajaliste seksuaalsuhete eelistuse osas ei ole antud valimi põhjal siiski võimalik. Seega võib järeldada, et esimene hüpotees sai osalist kinnitust, kuid silmas tuleb pidada valimigruppide suuruste erinevust, mis võib tulemuste usaldusväärsuse kahtluse alla seada.

Tabel 1. Meeste ja naiste keskmiste tulemuste erinevused partnerivaliku strateegiate skaaladel

Strateegia	Sugu	N	Keskväärtused	SD	Keskmise standardviga	t	p
S-SOI	Mehed	19	4,61	1,07	,25	3,23	.002
	Naised	84	3,53	1,36	,15		
L-SOI	Mehed	19	5,26	1,1	,25	-1,64	.104
	Naised	84	5,75	1,18	,13		

Märkus. S-SOI – lühiajaliste seksuaalsuhete strateegia; L-SOI – pikaajaliste seksuaalsuhete strateegia; N – vastanute arv; t – t statistik; p – usaldusnivoo

Selgitamaks intraseksuaalseid erinevusi partnerivaliku strateegiate eelistustes ja nende erinevuste seost elukäigustrateegiate kasutamisega, viidi esialgu läbi sõltumatute muutujatega t-test hindamaks sugudevahelisi erinevusi K-faktori skooride osas (sõltumatud muutujad – mehed/naised; sõltuv muutuja – K-faktori skoor) (tabel 2). Tulemustest järeldus, et meeste ja

naiste skooride keskväärtused näitasid küll väikest arvulist erinevust suunaga naiste kõrgemale skoorile (naised 4,79, mehed 4,58), kuid statistiliselt olulist erinevust valimigruppide elukäigustrateegiate ehk K-faktori skooride tulemustes ei esinenud ($p=.192$). Naiste vastused osutusid väiksel määral heterogeensemaks meeste vastustega võrreldes, kuid selline tulemus on tõenäoliselt tingitud soolise jaotuse erinevusest. Seega ei saa usaldusväärselt väita, et antud valimi puhul oleks sugudevahelisi erinevusi K-faktori skooris ehk kasutatavates elukäigustrateegiates.

Tabel 2. Meeste ja naiste keskmiste tulemuste erinevused K-faktori skoori skaalal

	Sugu	N	Keskväärtused	SD	Keskmise standardviga	t	p
Mini-K	Mehed	19	4,58	0,51	,12	-1,31	.192
	Naised	84	4,79	0,64	,07		

Märkus. N – vastanute arv; t – t statistik; p – usaldusnivoo

Kuna teise hüpoteesi üks dimensioon (K-faktori skoori suuruse sugudevaheline erinevus) osutus statistiliselt ebaoluliseks, ei ole hüpoteesi edasine täieulatuslik tõestamine võimalik. Kuigi antud valimi põhjal ei selgunud sugudevahelisi erinevusi K-faktori skooris, on võimalik 103 uuringus osaleja vastustest kontrollida, kas soost olenemata leidub seos partnerivaliku strateegiate eelistuste ja K-faktori skoori vahel. Selleks püstitati alternatiivne hüpotees:

- *Soost olenemata esineb erinevusi seksuaalsuhete tüübi eelistustes ning need erinevused on seletatavad K-faktori skooride erinevusega.*

Täpsustamaks seoseid K-faktori skoori ja eelistatud seksuaalpartnerite valiku strateegiate vahel, teostati korrelatsioonanalüüs (tabel 3). Jättes muutujatest välja soo, ilmnes korrelatsioonanalüüsist nõrk positiivne ($r=.270$), kuid statistiliselt oluline seos ($p=.006$) K-faktori skoori ja pikaajalise partnerivaliku strateegia vahel, mis toetab elukäiguteooria seisukohta, et inimesed, kes kasutavad aeglast elukäigustrateegiat, eelistavad ka pikaajalisemaid partnerivaliku strateegiaid. Tulemustest ilmnes ka keskmine negatiivne ($r=-.509$), kuid statistiliselt oluline seos ($p<.01$) lühi- ja pikaajalise partnerivaliku strateegiate vahel, mis on täiesti oodatav tulemus, kuna tegu on kahe vastandliku partnerivaliku strateegiaga. Antud valimi põhjal ei saa aga väita, et oleks statistiliselt oluline seos K-faktori skoori ja lühiajalise partnerivaliku strateegia eelistuse vahel ($p=.236$).

Tabel 3. K-faktori skoori seos partnerivaliku strateegiatega soost olenemata

		Korrelatsioonid			Kirjeldavad statistikud		
		Mini-K	S-SOI	L-SOI	N	Keskväärtused	SD
Mini-K	r	1	-,118	,270**	103	4,75	,62
	p		,236	,006			
S-SOI	r	-,118	1	-,509**	103	3,73	1,37
	p	,236		,000			
L-SOI	r	,270**	-,509**	1	103	5,66	1,18
	p	,006	,000				

Märkus. r – Pearsoni korrelatsioonikordaja; p – usaldusnivoo; N – vastanute arv

** – korrelatsioon on oluline usaldusnivool $p < .01$

Kuna esialgses hüpoteesis oletati, et sugudevaheline erinevus seksuaalsuhete tüübi eelistustes on seletatav K-faktori skooride erinevusega, siis analüüsist ilmnes, et K-faktori skoori puhul ei saa antud valimi puhul tõestada sugudevahelisi erinevusi ja seega ei saa ka analüüsida, kas sugudevaheline erinevus, mis esimese hüpoteesi puhul osutus osaliselt tõestatuks, seksuaalsuhete tüübi eelistustes oleks seletatav K-faktori skooride erinevusega. Küll aga sai alternatiivse hüpoteesid järgselt kontrollida antud valimi K-faktori skooride seoseid partnerivaliku strateegiatega soost olenemata. Analüüsist järeldus, et valimi põhjal saab tõestada osaliste seoste olemasolu.

Leidmaks seost K-faktori skoori ja seksuaalpartnerite arvu vahel teostati korrelatsioonanalüüs (tabel 4). Tulemustest on näha, et seose suund on küll õrnalt positiivne ($r = .062$), kuid siiski

Tabel 4. K-faktori skoori seos seksuaalpartnerite arvuga

		Korrelatsioonid		Kirjeldavad statistikud		
		Mini-K	Partnerite arv	N	Keskväärtused	SD
Mini-K	r	1	,062	103	4,74	,63
	p		,535			
Partnerite arv	r	,062	1	103	4,30	3,76
	p	,535				

Märkus. r – Pearsoni korrelatsioonikordaja; p – usaldusnivoo; N – vastanute arv

ligilähedane nullile ning K-faktori ja seksuaalpartnerite arvu vahel ei ole statistilist olulist seost ($p=.535$). See tähendab, et seksuaalpartnerite arv ei mõjuta K-faktori skoori ning *vice versa*. Sellest johtuvalt tuleb tõdeda, et käesoleva uurimuse kolmas hüpotees ei leidnud antud valimi põhjal kinnitust.

Arutelu ja järeldused

Käesoleva seminaritöö eesmärgiks oli uurida sugudevahelisi erinevusi partnerivaliku strateegiate eelistustes ja nende erinevuste seost elukäigustrateegiate kasutamisega ning seost K-faktori ja seksuaalpartnerite arvu vahel. Selleks arvutati iga vastaja tulemuste põhjal elukäigustrateegiat väljendava K-faktori skoor, lühiajaliste (S-SOI) ja pikaajaliste (L-SOI) seksuaalsuhete strateegiate eelistuste skoor, tuvastati seniste seksuaalpartnerite arv ning leiti seoseid tulemuste vahel.

Esimene hüpotees – mehed eelistavad lühiajalisi seksuaalsuhteid ja naised eelistavad pikaajalisi seksuaalsuhteid – leidis osalist kinnitust. Tulemustest järeldus, et antud valimi puhul ei saa välja tuua pikaajaliste seksuaalsuhete strateegiate eelistuste erinevusi meeste ja naiste vahel, kuid lühiajaliste seksuaalsuhete strateegiate osas leidis sugudevaheline erinevus. Selline tulemus kinnitab osaliselt seksuaalstrateegia teooria (Buss & Shemitt, 1993) ideed, et mehed ja naised erinevad oma seksuaalstrateegiate eelistuste osas, millest johtuvalt pühendavad mehed naistega võrreldes enam energiat lühiajalistele seksuaalsuhetele. Samas toetab tulemus, et meestega võrreldes ei eelista naised rohkemal määral pikaajalisi seksuaalsuhete strateegiaid, uuringuid, millest lähtuvalt ei erine mehed ja naised nii kategooriliselt strateegiate valikute poolest (Pedersen et al., 2011; Smiler, 2011). Sellest johtuvalt võib järeldada, et kuigi mehed tunduvad eelistavat lühiajalisi seksuaalsuhteid rohkemal määral kui naised, ei saa antud uurimuse tulemusi silmas pidades välja tuua sugudevahelist erinevust kindlate strateegiate poole kaldumises. Järelikult on mehed küll valmis rohkem investeerima erinevaid ressursse lühiajaliste seksuaalpartnerite leidmisesse, kuid meeste ja naiste samaväärne eelistus pikaajaliste suhete strateegiate kasutamises lükkab ümber arvamused, et mehed on bioloogiliselt vähem altimad investeerima pikaajaliste suhete väärtustesse nagu järglaste saamine ja vanemlik hool. Siiski tuleb siinjuures silmas pidada vastanute ebavõrdset soolist jagunemist, mis teeb tulemused vähem usaldusväärseks. Siinjuures oleks kasu samasuguse uuringu läbiviimisest uue valimiga, seal juures pöörates tähelepanu meeste ja naiste osavõtu võrdsustamisele. Sellisel juhul võib hüpoteesi teine osa

samuti kinnitust leida, või hoopiski kogu hüpotees ümber lükatud saada.

Teine hüpotees – sugudevaheline erinevus seksuaalsuhete tüübi eelistustes on seletatav kasutatava elukäigustrateegia ehk K-faktori skooride erinevusega – ei leidnud käesolevas seminaritöös kinnitust. Analüüsist tulenes, et antud valimi puhul ei esinenud sugudevahelisi erinevusi K-faktori ehk erinevate elukäigustrateegiatega kasutamise osas. See tulemus osutus küll üllatuslikuks, kuid on täielikult põhjendatav valimi soolise ebaproportsionaalsusega. Samuti võib spekuloida K-faktori nõrga väljendumise üle antud valimi puhul, mis annab alust ALHB täisversiooni kasutamise õigustatusele analoogsetes (korduvates) uuringutes.

Kuna K-faktori skooridest ei avaldunud sugudevahelisi erinevusi, ei saanud kontrollida ka hüpoteesi teise osa – seos K-faktori ja sugudevahelise partnerivaliku strateegiatega eelistuste erinevuse vahel (sealjuures tõendati partnerivaliku eelistuste erinevusi olevat vaid lühiajaliste seksuaalsuhete strateegiatega osas) – kehtivust. Pidades silmas valimi ebaproportsionaalsust ning sellest tulenevaid piiranguid, püstitati alternatiivne hüpotees: *soost olenemata esineb erinevusi seksuaalsuhete tüübi eelistustes ning need erinevused on seletatavad K-faktori skooride erinevusega*. Alternatiivse hüpoteesi kontrollimisel avaldus osalise seose olemasolu. Ilmnes, et soost olenemata kalduvad kõrgema K-faktori skooriga inimesed eelistama pikaajalise partnerivaliku strateegiaid ($r=.270$, $p=.006$), mis on vaid osaliselt kooskõlas vastavasisulise kirjandusega (Figueredo et al., 2005; Figueredo et al., 2006; Figueredo et al., 2007; Gladden et al., 2008), kuna analüüsist ei tulenenud seost K-faktori ja lühiajalise partnerivaliku strateegiatega eelistuste vahel. Siiski ilmnes oodatud negatiivne seos ($r=-.509$, $p<.01$) lühi- ja pikaajaliste partnerivaliku strateegiatega eelistuste vahel, mis demonstreerib ilmekalt kahe erineva strateegia esinemist antud valimis. Tulemustest järeldub, et kuigi saab välja tuua kahe erineva partnerivaliku strateegia kasutamise antud valimis, ei saa neid tulemusi seostada elukäigustrateegiatega erinevusega sugude vahel. See tähendab, et ei saa küll tõendada naiste suuremat „K-strateegilisust“ meestega võrreldes, kuid siiski näib esinevat individuaalseid erinevusi strateegiatega eelistuse osas, mis viitab asjaolule, et inimesed jaotavad oma ressursse partnerivalikut silmas pidades väga erinevalt, kuid mitte tingimata elukäiguteooria pakutud soolistest erinevustest lähtudes. Järjekordselt võivad olla analüüsi tulemused suuresti tingitud valimi soolisest ebaproportsionaalsusest, mis nõuab kordusuuringu(te) läbiviimist meeste suurema osavõtuga, et kinnitada või lükata ümber püstitatud hüpotees selleks, et teha kaugeleulatuvamaid järeldusi elukäiguteooria ennustuste ja nende kehtivuse kohta Eestis.

Kolmas hüpotees – olenemata soost leidub negatiivne korrelatsioon seksuaalpartnerite arvu ja K-faktori vahel – ei leidnud samuti kinnitust. See tähendab, et antud valimi põhjal saab väita, et eelnevate seksuaalpartnerite arv ei mõjuta K-faktorit, ehk inimese käitumine ja eelistused ei ole ilmtingimata vastavuses. See tulemus toetab seisukohti, mille järgi tuleks eristada inimeste võimalusi eelistustest (Pedersen et al., 2011). Põhjenduseks võib olla asjaolu, et olenevalt nt keskkonnast ei pruugi kasutatavale elukäigustrateegiale vastavad eelistused reaalsete võimalustega kokku langeda. Siinjuures tasub kindlasti kaaluda eelistuste-võimaluste dimensiooni lisamist järgnevatele uuringutele, et determineerida seksuaalsete kogemuste ja eelistuste mõju teineteisele ja K-faktorile ning vastupidi – tuvastada K-faktori mõju kogemuste ja eelistuste kujunemisele ning nende omavahelisele seosele.

Kogu uurimuse tulemustest ilmnas, et töös ei leidnud täielikku kinnitust ükski hüpotees. Peamiseks põhjuseks võib pidada naiste ja meeste ebaproportsionaalset jagunemist valimis. Sellest tulenevalt jäi kinnitamata sugudevaheliste erinevuste esinemine partnerivaliku strateegiates ja sellest johtuvalt tulemuste seos K-faktoriga. K-faktori üldine ennustusvõime jäi samuti madalaks, mis võib olla põhjendatud konstrukti nõrgema väljendusega antud valimil. Sellest johtuvalt tuleks kaaluda pikema ALHB kasutamist analoogses uurimuses. Kuna tegu oli suurel määral esmakordselt Eestis kasutatud küsimustikega, tuleks läbi viia ka küsimustike põhjalikum analüüs. Kindlasti tuleb tasakaalustada meeste-naiste osavõttu tulevastes uuringutes, samuti tasub kaaluda teiste dimensioonide (nt reaalne käitumine vs strateegilised eelistused; soosisene konkurents jm) lisamist ning suurendada vanuselist ja erialast varieeruvust. Veel tasub tulevikus mõelda nii suure küsimustike paketi (üle 800 üksikküsimuse) teemade lõikes erinevate valimite vahel jaotamist, mis küll eeldaks palju rohkemate inimesteni jõudmist, kuid sealjuures lihtsustaks indiviidi jaoks vastamist ning teeks uuringus osalemise meelepärasemaks ettevõtmiseks. Selle tulemusena saaks teha täpsemaid ning kaugeleulatuvamaid järeldusi elukäiguteooria ja partnerivaliku seoste osas.

Kasutatud kirjandus

- Allik, J., Realo, A., Konstabel, K. (2003). Isiksusepsühholoogia. Tartu Ülikooli Kirjastus, 7-21.
- Buss, D. M. (1998). Sexual Strategies Theory: Historical Origins and Current Status. *Journal of Sex Research*, 35 (1), 19-31.
<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=990a9eb8-0d8d-45b7-a977-072a5d58281d%40sessionmgr115&hid=16> (22.02.2013)
- Buss, D. M. (2005). *The Handbook of Evolutionary Psychology*. John Wiley & Sons, Inc., 68-96. ISBN-13 978-0-471-26403-3 (05.12.2012)
- Buss, D. M., Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: an evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100, 204–232.
<http://web.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&sid=62fb5c96-d923-4648-9642-1de7aab65a2e%40sessionmgr15&hid=20> (25.02.2013)
- Figueredo, A.J. (2007). The Arizona Life History Battery.
<http://www.u.arizona.edu/~ajf/allhb.html> (27.02.2013)
- Figueredo, A. J., de Baca, T. C., Woodley, M. A. (2012). The measurement of Human Life History strategy. *Personality and Individual Differences*.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2012.04.033> (22.02.2013)
- Figueredo, A. J., Vásquez, G., Brumbach, B. H., Schneider, S. M. R. (2007). The K-Factor, Covitality, and Personality. A Psychometric Test of Life History Theory. *Human Nature*, 18 (1), 47–73.
<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=73f1c169-68d0-450c-ad6e-2dafa745c463%40sessionmgr104&hid=107> (06.12.2012)
- Figueredo, A. J., Vásquez, G., Brumbach, B. H., Sefcek, J. A., Kirsner, B. R., Jacobs, W. J. (2005). The K-factor: Individual differences in life history strategy. *Personality and Individual Differences*, 39 (8), 1349-1360.

<http://www.sciencedirect.com.ezproxy.utlib.ee/science/article/pii/S0191886905001844>
(19.02.2013)

Figueredo, A. J., Vásquez, G., Brumbach, B. H., Schneider, S. M. R., Sefcek, J. A., Tal, I. R., Hill, D., Wenner, C. J., Jacobs, W. J. (2006). Consilience and Life History Theory: From genes to brain to reproductive strategy. *Developmental Review*, 26, 243-275.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0273229706000190> (21.11.2011)

Gladden, P. R., Sisco, M. & Figueredo, A. J. (2008). Sexual coercion and life-history strategy. *Evolution and Human Behavior*, 29, 319-326.
doi:10.1016/j.evolhumbehav.2008.03.003 (22.11.2011)

Grello, C., Welsh, D., Harper, M. (2006). No Strings Attached: The Nature of Casual Sex in College Students. *Journal of Sex Research*, 43, 255-267.
<http://web.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=7&sid=e15f8bc9-8c54-4fd4-bee1-f8492057268e%40sessionmgr15&hid=23> (25.02.2013)

Jonason, P. K., Koenig, B. L., Tost, J. (2010). Living a Fast Life. The Dark Triad and Life History Theory. *Human Nature*, 21, 428-442.
http://peterjonason.com/uploads/JonasonKoenigTost_Human_Nature.pdf
(22.02.2013)

Jackson, J. J., Kirkpatrick, L. A. (2007). The structure and measurement of human mating strategies: Toward a multidimensional model of sociosexuality. *Evolution and Human Behavior*, 28, 382-391. doi:10.1016/j.evolhumbehav.2007.04.005

Lyons, H. (2009). Casual sex in adolescence and young adulthood: a mixed methods approach. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 71 (2-A), 719.
http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=bgsu1256749422 (22.02.2013)

Manning, W., Giordano, P., Longmore, M. (2006). Hooking Up: The Relationship Contexts of Nonrelationship Sex. *Journal of Adolescence Research*, 21, 459-483.
<http://jar.sagepub.com.ezproxy.utlib.ee/content/21/5/459.full.pdf+html?> (25.02.2013)

Pedersen, W. C., Putchu-Bhagavatula, A., Miller, L. C. (2011). Are Men and Women Really That Different? Examining Some of Sexual Strategies Theory (SST)'s Key Assumptions about Sex-Distinct Mating Mechanisms. *Sex Roles*, 64, 629-643.

http://download.springer.com/static/pdf/581/art%253A10.1007%252Fs11199-010-9811-5.pdf?auth66=1362839664_f77c917aaff7d58c95e1df69f00556b2&ext=.pdf
(22.02.2013)

Pianca, E. R. (1970). On r- and K-selection. *The American Naturalist*, 104 (940), 592-596.

<http://www.jstor.org/stable/2459020> (05.12.2012)

Rushton, J.P., Bons, T.A., Hur, Y-M. (2008). The genetics and evolution of the general factor of personality. *Journal of Research in Personality*, 42, 1173-1185.

doi:10.1016/j.jrp.2008.03.002 (26.04.2013)

Smiler, A. P. (2011). Sexual Strategies Theory: Built for the Short Term or the Long Term? *Sex Roles*, 64, 603-612.

http://download.springer.com/static/pdf/416/art%253A10.1007%252Fs11199-010-9817-z.pdf?auth66=1362839400_7f71eeba3e196184a5d0566aa990129a&ext=.pdf
(22.02.2013)

MINI-K

Palun märgi, mil määral sa nõustud või ei nõustu alltoodud väidetega. Vastamiseks kasuta allpool toodud skaalat, valides vastus, mis kirjeldab sind kõige enam. Kui sa ei saa väitele vastata, vasta palun „Ei tea/ ei saa vastata“.

Ei ole üldse nõus	Ei ole nõus	Ei ole üldiselt nõus	Ei tea / Ei saa vastata	Olen üldiselt nõus	Olen nõus	Nõustun täielikult
-3	-2	-1	0	1	2	3

- 1 Ma oskan sageli ette öelda, milliseks asjad kujunevad.
- 2 Lahenduse leidmiseks püüan mõista, kuidas sattusin sellesse olukorda sattusin.
- 3 Halvas situatsioonis leian tihti ka hea külje.
- 4 Ma ei anna alla enne kui olen oma probleemid lahendanud.
- 5 Planeerin tihti oma tegevusi ette.
- 6 Väldin riskide võtmist.
- 7 Lapsepõlves oli mul lähedane ja soe suhe oma bioloogilise emaga.
- 8 Lapsepõlves oli mul lähedane ja soe suhe oma bioloogilise isaga.
- 9 Mul on oma lastega lähedane ja soe suhe.
- 10 Mul on oma seksuaalpartneriga lähedane ja soe suhe.
- 11 Ma eelistaksin samaaegselt ühte kui mitut seksuaalsuhet (partnerit).
- 12 Enne kellegagi seksuaalvahekorda astumist peab mul olema selle inimesega lähedane suhe.
- 13 Hoian tihedat kontakti oma sugulastega.
- 14 Ma saan sageli oma sugulastelt emotsionaalset tuge ja praktilist abi.
- 15 Ma pakun sageli oma sugulastele emotsionaalset tuge ja praktilist abi.
- 16 Hoian tihedat kontakti oma sõpradega.
- 17 Ma saan sageli oma sõpradelt emotsionaalset tuge ja praktilist abi.
- 18 Ma pakun sageli oma sõpradele emotsionaalset tuge ja praktilist abi.
- 19 Olen tihedalt seotud oma kogukonna tegevusega.
- 20 Olen tihedalt seotud oma koguduse või usurühma tegevusega.

Tabel. *Mini-K* reliaablus

	Vastajaid	Ühikuid	α	α standardiseeritud ühikutel
Mini-K	103	20	,69	,69

Märkus. Ühikud on küsimused.

Mitmemõõtmeline sotsio-seksuaalne küsimustik

Palun vasta järgnevatele küsimustele ausalt. Oma vastused kirjuta palun reale küsimuse järel või tõmba sobivale vastusele ring ümber.

Kui mitme vastassoost isikuga oled sa oma elu jooksul seksuaalvahekorras olnud? _____

Kui mitut nendest võiks pidada lühiajaliseks seksuaalsuhteks? _____

Kui mitmel juhul oli suhtepartner suure pühendumusega? (Pühendumus tähendab siin soovi säilitada suhet pikema aja jooksul) _____

Kui mitmel juhul olid ise suure pühendumusega? _____

Kui mitme vastassoost isikuga oled sa viimase aasta jooksul seksuaalvahekorras olnud? _____

Kui mitut nendest võiks pidada lühiajaliseks seksuaalsuhteks? _____

Kui mitmel juhul oli suhtepartner suure pühendumusega? (nagu defineeritud eespool) _____

Kui mitmel juhul olid ise suure pühendumusega? _____

Kui mitme vastassoost isikuga sa ennustad ennast seksuaalvahekorras olevat lähema viie aasta jooksul? (Palun anna realistlik ja numbriline vastus) _____

Kui mitme isikuga nendest sa ennustad ennast olevat pikaajalises pühendunud seksuaalsuhtes? (Nagu defineeritud eespool) _____

Kui mitme isikuga nendest sa ennustad ennast olevat lühiajalises, mittepühendunud seksuaalsuhtes? _____

Kui mitme vastassoost partneriga oled sa olnud seksuaalvahekorras *ainult ühe ja ainsa* korra? _____

Kui mitmel korral (isikute arv) oled sa olnud seksuaalvahekorras kellegi teisega, olles ise samal ajal pühendunud suhtes? _____

Kui tihti fantaseerid sa seksist kellegi teise kui oma praeguse partneri/abikaasaga? (vali üks vastus)

1 = mitte kunagi

2 = kord paari-kolme kuu jooksul

3 = kord kuus

4 = kord paari nädala jooksul

5 = kord nädalas

6 = paar korda nädalas

7 = ligikaudu iga päev

8 = vähemalt kord päevas

Palun märgi, mil määral sa nõustud allpooltoodud väidetega enda kohta, kirjutades vastuse küsimuse ette reale.

Ei ole üldse nõus	Ei ole nõus	Üldiselt ei nõustu	Neutraalne	Olen üldiselt nõus	Olen nõus	Nõustun täielikult
- 3	- 2	- 1	0	1	2	3

- 1 _____ Ma peaksin tundma suurt emotsionaalset ja hingelist lähedust kellegagi, enne kui saaksin ennast tunda mugavalt ning temaga seksimist täielikult nautida.
- 2 _____ Seks ilma armastuseta on OK.
- 3 _____ Ma arvan, et tunneksin end mugavalt ning naudiksin juhuslikke seksuaalsuhteid erinevate partneritega.
- 4 _____ Mul on lihtne ennast kujutleda üheöö suhtes kellegagi, keda ma hiljem enam kunagi ei kohta.
- 5 _____ Usun, et peaksin ära kasutama võimalusi seksimiseks, kui need tekivad.
- 6 _____ Ma võiksin nautida seksi kellegi ihaldusväärsega isegi siis, kui tal ei ole minu seisukohalt pikaajalist potentsiaali.
- 7 _____ Vahel seksiksin pigem kellegagi, kellest ma ei hooli.
- 8 _____ Ma ei kaaluks kunagi kellegagi vaid lühiajalist või ühekordset seksuaalsuhet.
- 9 _____ Ma kujutan ette, et naudiksin lühiajalist/juhuslikku seksi enda jaoks väga atraktiivse isikuga.
- 10 _____ Ma kaaluksin seksimist võõraga, kui saaksin olla kindel, et see on turvaline ning kui ta oleks minu jaoks atraktiivne.
- 11 _____ Ma ei suuda ennast ette kujutada veetmast oma ülejäänud elu ühe seksuaalpartneriga.
- 12 _____ Pikaajalise romantilise partneri leidmine ei ole minu jaoks tähtis.
- 13 _____ Ma suudan kergesti ette kujutada, et astun kellegagi pikaajalisse romantilisse suhtesse.
- 14 _____ Ma soovin, et mul oleks elu jooksul vähemalt üks pikaajaline pühendunud suhe.
- 15 _____ Ma sooviksin olla romantilises suhtes, mis kestaks igavesti.
- 16 _____ Kui ma ka kunagi ei leia ühte ja õiget romantilist partnerit, siis see on OK.
- 17 _____ Ma olen huvitatud olema pikaajalises romantilises suhtes selle ühe ja õigega.
- 18 _____ Pikaajalised romantilised suhted ei ole minu jaoks.

- 19 _____ Ma suudan kujutleda, et seon end romantiliselt ühe erilise inimesega.
- 20 _____ Ma soovin olla romantilises suhtes, mis kestab kogu mu elu.

Käesolevaga kinnitan, et olen korrekselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Elis Randma
15.05.2014